

Verslag Landelijke ITS Ronde Tafel Human Behaviour

Vrijdag 1 april 2016

Thema:

Vaststellen producten ITS Ronde tafel Human Behaviour

Peter de Lannoy
DITCM INNOVATIONS | WWW.DITCM.EU
1-4-2016

Verslag Landelijke ITS Ronde Tafel Human Behaviour

Deelnemers (op bedrijfsnaam)

→ Remco Evers	Achmea
→ Hans van Mook	Antea Group
→ Chris Hottentot	ANWB
→ Hessel de Jong	Arcadis
→ Alexander Jobsis	ARS T&TT
→ Frans Korpel	CBR
→ Ilse Harms	Connecting Mobility (voorzitter)
→ Nina Schaap	Connecting Mobility
→ Marco Maréchal	Connected
→ Gerard Eijkelenboom	De Verkeersonderneming
→ Joëlle van den Broek	DITCM Innovations
→ Diana Vonk Noordegraaf	DITCM Innovations
→ Matthijs Dicke	DITCM Innovations
→ Peter de Lannoy	DITCM Innovations / AutomotiveNL
→ Fenneke Blommers	Intergo
→ Chris Dijksterhuis	Hanzehogeschool Groningen
→ Mariette Pol	Keuzeweg
→ Herbert Korbee	Korbee & Hovelynck
→ Maarten Ederveen	Min. van Infrastructuur en Milieu, Verkeersveiligheid, DGB
→ Melle Vroom	Min. van Infrastructuur en Milieu, Beter Benutten
→ Patrick van Norden	MRDH
→ Rien van der Knaap	OC Mobility Coaching
→ Martin Jansen	Plannerstack
→ Gerben Feddes	RDW
→ Geertje Hegeman	RHDHV
→ Tom Alkim	Rijkswaterstaat, WVL, werkgroep Zelfrijdende Auto
→ Willem Vermeulen	Rijkswaterstaat, WVL, Verkeersveiligheid & Veiligheidsmanagement
→ Josée Sombekke	SIMS4u
→ Rosemarijn de Jong	Sweco (voorheen Grontmij)
→ Bert van Velzen	Sweco (voorheen Grontmij)
→ Guido Sluijsmans	SD-Insights
→ Isabel Wilmink	TrafficQuest
→ Tom van de Ven	Traxpert
→ Marieke Martens	University of Twente
→ Esmee van Kampen	VHP
→ Herman van Veelen	VHP

Agendapunten

1. Opening
2. Stand van zaken en projectennieuws
 - Stand van zaken van initiatieven rond Human Behaviour, Ilse Harms (CM)
 - Deelname en vaststellen producten
3. Vaststellen: verdiepen en vooruit kijken
 - Toelichting discussie, Ilse Harms (CM)
 - Ronde 1: Rol van overheden en marktpartijen bij de ontwikkeling en uitrol van reisinformatieapps
 - Ronde 2: Rijtaakindicatoren voor C-ITS projecten
- Pauze -
4. Vaststellen: verdiepen en vooruit kijken
 - Ronde 3: Smart Mobility en verkeersveiligheid
 - Ronde 4: Landelijke kennisagenda Human Behaviour & Smart Mobility
5. Afsluiting

Volgende ITS Ronde tafel Human Behaviour:

Telco: 9 mei 2016 15.00 – 16.00 uur

Bijeenkomst: 24 juni 2016 13.00-15.30, Rijkswaterstaat Westraven, Utrecht

Agendapunt, projectennieuws of onderwerp inbrengen? Mail naar [DITCM](mailto:info@ditcm.nl)

Kort verslag van het besprokene

Ad agendapunt 1,2: Opening en stand van zaken

Kennismaken

De Ronde tafeldeelnemers stellen zich kort voor en geven antwoord op de vraag “In welk internationaal verband bent u of uw collega de linking pin?” De antwoorden worden verwerkt in de notitie [Overzicht van internationale samenwerkingsverbanden en organisaties](#).

- De [Human factor guidelines](#) zijn geaccordeerd door tactische C-ITS board.
- De Ronde tafel neemt ook deel aan De VerkeersgedragDag 2016 (6 april), de Intertraffic (5-8 april), Nationaal Verkeers Veiligheids Congres (21 april) en aan de European Conference on Human Centered Design for ITS.
- De Ronde tafel gaat voor het ITS corridor project een soort “profile” uitwerken voor de case “Road Works Warning”. Het kernteam stelt hier een plan van aanpak voor op.
- Het project [Bereikbaarheid Zuid-Nederland](#) bevindt zich in de opstartfase. Momenteel worden de governance vormgegeven. Er is een zeer grote rol weggelegd voor de gebruiker en daarmee is dit programma zeer interessant voor deze Ronde tafel.
- Vast tafellid Agnieszka Stelling van de SWOV is verhinderd en heeft haar input aan de discussies per e-mail aangeleverd.

Toelichting op de Ronde tafel en het Ronde tafelwerkproces

Diana Vonk Noordegraaf (secretaris) geeft een uitleg over de soorten tafeldeelnemers.

Kernteam

- Ilse Harms (Voorzitter)
- Diana Vonk Noordegraaf (Secretaris)
- Matthijs Dicke (Expert)

Vast lid

- De gedragsdeskundigen van Nederland
- Vertegenwoordiging overheid, markt, kennisinstellingen en belangenorganisaties
- Deelname namens organisatie, ook een grotere verantwoordelijkheid

Deelnemer

- Open voor alle geïnteresseerden
- Actieve deelname gewenst

Agentalid / vervanger

- Agendaleden krijgen alle stukken
- Het staat alle tafelleden vrij om een vervanger te sturen als ze verhinderd zijn

Dit is het voorstel van de procesbeschrijving van hoe de Ronde tafel een voorstel ontwikkelt tot een vastgesteld “product”. Afgelopen jaar zijn niet bij alle producten deze stappen doorlopen. Het is de ambitie om dat dit jaar wel te doen.

- Onderwerp wordt ingebracht door kernteam of Ronde tafel deelnemer. Het kernteam toetst op:
 - Is het een randvoorwaardelijk gedragsonderwerp dat binnen de scope van de tafel past?
 - Is er een link met de Kennisagenda?
 - Is het beoogde resultaat van projectoverstijgend nut?
- Kernteam doet voorstel over de aanpak

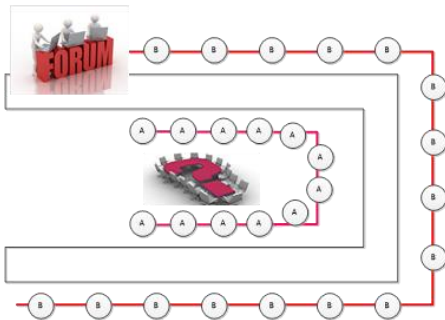
- Ronde tafel kan bijdragen (uitwerken en opstellen product)
- Review door kernteam en een expert van een kennisinstelling
- Vaste leden krijgen concept ter aanvulling
- Kernteam rondt product af, vaste leden keuren goed
 - ➔ Binnen 2 weken geen reactie = akkoord
- Evt. inbrengen in Tactische board

Actie: Reacties en aanvullingen op dit voorstel zijn welkom. Mail naar [DITCM](#)

[Ad agendapunt 3: Vaststellen: verdiepen en vooruit kijken, deel 1.](#)
(zie presentatie: 20160330_ITS_Ronde_tafel_HB_Harms)

Toelichting discussie

Er volgt een uitleg over de werking van “binnen-“ en “buitenring”, en de afspraken over de communicatie over en weer tijdens de discussies.

Ronde 1:

Rol van overheden en marktpartijen bij de ontwikkeling en uitrol van reisinformatieapps.

(zie vergaderstuk: [Notitie over de rol van overheden en marktpartijen bij de ontwikkeling en uitrol van reisinformatieapps](#))

Deelnemers binnenring:

- ➔ Chris Hottentot ANWB
- ➔ Alexander Jobsis ARS T&TT
- ➔ Joëlle van den Broek DITCM Innovations
- ➔ Diana Vonk Noordegraaf DITCM Innovations
- ➔ Melle Vroom Ministerie van I&M, Beter Benutten ITS, DGB
- ➔ Nina Schaap Ministerie van I&M, KiM
- ➔ Patrick van Norden MRDH
- ➔ Rien van der Knaap OC Mobility Coaching
- ➔ Martin Jansen Plannerstack

Discussievraag 1-1:

Elke keuze t.a.v. een dilemma heeft een ander effect op de weggebruiker. Welke aanvullingen heb je om deze effecten op het gedrag van de weggebruiker duidelijker te maken?

Actie: Graag reacties mailen naar [DITCM](#)

Discussievraag 1-2:

Hoe zorgen we dat betrokkenen (overheid en markt) zich bewust worden van de geschetste dilemma's en de gevolgen van keuzes voor de gebruiker?

Enkele reacties:

- De notitie kan worden verbeterd door per dilemma een duidelijkere link met gedrag te maken en scherper aan te geven welke richting vanuit gedrag gewenst is.
- Vooral bij overheden geldt dat het belangrijk is om de inzichten uit deze notitie op verschillende niveaus te laten landen. Houd daarbij ook rekening met wat werkt bij de doelgroep (bijvoorbeeld mensen op de werkvloer laten zien wat er met de data gedaan wordt). Ook kan er gekozen worden voor verschillende vormen zoals het delen van best practices, een debat, paper of via websites.
- Aspecten die gemist werden zijn:
 - o de rol van data in de keten die nodig is om een reiziger volledig te informeren
 - o de behoeften van de reiziger (praten met de reiziger in plaats van over de reiziger), zijn satisfiers en dissatisfiers en zijn (veelal hoge) verwachtingen
 - o de rol van het gebruik van een app (hoe verleid je de consument hiertoe)

Actie: De notitie zal op basis van de input uit deze discussie worden aangepast. De deelnemers aan de binnenring gaan hier een bijdrage aan leveren.

Ronde 2:

Rijtaakindicatoren voor C-ITS projecten.

(zie vergaderstuk: [Notitie Rijtaakindicatoren voor C-ITS projecten](#))

Deelnemers binnenring:

→ Frans Korpel	CBR
→ Gerard Eijkelenboom	De Verkeersonderneming
→ Matthijs Dicke	DITCM Innovations
→ Willem Vermeulen	Rijkswaterstaat, WV, Verkeersveiligheid & Veiligheidsmanagement
→ Bert van Velzen	Sweco
→ Isabel Wilmink	TrafficQuest
→ Marieke Martens	University of Twente

Discussievragen

- *Zijn er aanvullingen op de set van rijtaakindicatoren voor doorstroming?*
 - *Zijn er aanvullingen op de set van rijtaakindicatoren voor veiligheid?*
 - *Hoe stimuleren we als Tafel het gebruik van de rijtaakindicatoren?*
- Deze notitie is een goed begin, er worden geen specifieke indicatoren gemist. De notitie draagt er aan bij dat er niet steeds opnieuw het wiel wordt uitgevonden. Het wordt tijd om de sets van rijtaakindicatoren in de praktijk te gaan toetsen. Start hierbij met een aantal voorbeeldprojecten en pas de sets aan op basis van de leerervaringen.

- Pas als er data is verzameld en dit is vertaald in gedragsinformatie kun je eigenlijk pas spreken van indicatoren. In de notitie staan gedragsaspecten. Echter deze term maakt het niet duidelijker daarom toch spreken van indicatoren.
- Er zijn in een later stadium uitbreidingsmogelijkheden denkbaar zoals een set van indicatoren op strategisch, tactisch en operationeel niveau van de rijtaak (“Michon-indeling”), naast doorstroming en veiligheid ook milieu, aanvullen met vervoerskeuzen (dus naast rijgedrag ook reisgedrag) of specifiek maken naar bijvoorbeeld leeftijdsgroep.
- Het is mogelijk om een selectie te maken uit deze sets bijvoorbeeld afhankelijk van het doel (sturen of evalueren).
- Om het gebruik van deze sets van indicatoren te stimuleren is het van belang om deze sets niet voor te schrijven maar aan te geven welke effecten bepaald kunnen worden als de indicatoren gemeten worden.
- Hoe realistisch het is om al deze factoren in de praktijk te meten moet nog blijken. Een aantal indicatoren staan op gespannen voet met elkaar, in de toepassing moet blijken hoe daar mee om te gaan. Ook zijn er andere uitdagingen zoals privacy en de inspanning die het kost voor marktpartijen. Deze notitie is een startpunt om het gesprek tussen overheid en markt hierover aan te gaan.

Actie: Het kernteam doet een voorstel in welk project deze notitie kan worden toegepast.

Ad agendapunt 4: Vaststellen: verdiepen en vooruit kijken, deel 2.

(zie presentatie: [20160330 ITS Ronde tafel HB Harms](#))

Ronde 3:

Smart Mobility en verkeersveiligheid.

(zie vergaderstuk: [Notitie Smart Mobility en verkeersveiligheid](#))

Deelnemers binnenring:

→ Hans van Mook	Antea Group
→ Hessel de Jong	ARCADIS
→ Chris Dijksterhuis	Hanzehogeschool Groningen
→ Mariette Pol	KeuzeWeg
→ Herbert Korbee	Korbee & Hovelinck
→ Maarten Ederveen	Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Verkeersveiligheid, DGB
→ Geertje Hegeman	RHDHV
→ Willem Vermeulen	Rijkswaterstaat, WV, Veiligheidsmanagement en verkeersveiligheid
→ Guido Sluijsmans	SD-Insights
→ Agnieszka Stelling	SWOV (input per e-mail)
→ Marieke Martens	University of Twente

Discussievragen

Zijn er suggesties voor de aandachtspunten?

Zijn er suggesties voor de onderzoeksuitdagingen?

Wie wil wie wil per deelvraag de trekker zijn en wie wil er meeschrijven aan het beantwoorden van een deelvraag?

Enkele reacties:

- De scope die in de notitie wordt voorgesteld is te breed. Start met duidelijker aangeven wat de positionering van het stuk is en positioneer het onderwerp verkeersveiligheid. De notitie kan een mooie basis bieden voor de discussie intern overheid over het gebruik van reisinformatieapps.
- Er zijn een aantal suggesties gegeven om de scope van deze notitie te versmallen: aansluiten bij de verkeersveiligheidseffecten van de Smart Mobility diensten die de komende jaren het meest relevant zijn, daarbinnen duidelijk kiezen welke wel en niet (bijv. een autoproject, een reisinformatieproject en een Beter Benutten project of kies diensten die expliciet ontworpen zijn om de verkeersveiligheid te vergroten), starten bij de eindgebruiker en zijn ervaringen met de nieuwe diensten en verkeersveiligheid of starten met het quick and dirty inschatten van effecten.
- Suggesties om mee te nemen waren: het vraagstuk hoe aan de markt duidelijkheid gegeven kan worden over wat vereist is met oog op veiligheid, vaststellen welke gedragingen veilig zijn en welke niet (hoe onveilig is 10 km/u te hard rijden?), het bepalen van de veiligheid van nieuwe diensten en van diensten die volledig door de markt worden ontwikkeld en andere voertuigen dan auto's en andere wegen dan alleen de snelwegen.
- Er is al kennis beschikbaar, maak hiervan gebruik door deze notitie goed in de bestaande literatuur in te bedden. Een voorbeeld is de Handreiking veilig ontwerp verkeersinformatiediensten.
- Borg de context van verkeersveiligheid door de notitie op te stellen samen met markt (OEMS).
- **Actie:** Het kernteam gaat deelvraagtrekkers benaderen. Ook zijn er een aantal deelnemers bereid mee te werken (namen bekend), deze worden ook betrokken.

Ronde 4.

Landelijke kennisagenda Human Behaviour & Smart Mobility.

(zie vergaderstuk: [Landelijke kennisagenda Human Behaviour & Smart Mobility](#))

Deelnemers binnenring:

→ Chris Hottentot	ANWB
→ Frans Korpel	CBR
→ Marco Maréchal	Connected
→ Chris Dijksterhuis	Hanzehogeschool Groningen
→ Nina Schaap	Connecting Mobility (voorheen Min. I&M, KiM)
→ Martin Jansen	Plannerstack
→ Tom Alkim	Rijkswaterstaat, werkgroep Zelfrijdende Auto
→ Willem Vermeulen	Rijkswaterstaat, WV, Veiligheidsmanagement en verkeersveiligheid
→ Agnieszka Stelling	SWOV (input per e-mail)
→ Marieke Martens	University of Twente

Discussievragen

Zijn dit de meest urgente kennisvragen?

- De kennisagenda omvat de belangrijkste gedragsvraagstukken voor Smart Mobility.
- Echter, dit betekent niet dat al deze vraagstukken op de korte termijn onderzocht kunnen worden vanwege budget en tijdsbeperkingen. Maak daarom een prioritering door de tijd heen.

Kijk hierbij naar de vraagstukken die de komende jaren op ons af komen of kies op basis van praktische overwegingen zoals de beschikbare hoeveelheid tijd, budget en data.

Zijn er vragen die kunnen worden samengenomen of kunnen vervallen?

- Suggesties voor toevoegingen: de penetratiegraad van verschillende diensten, het expliciteren van vraag 12 (nu een containervraag, wellicht starten met de gebruiker wat is nodig om andere activiteiten te doen in een automatisch voertuig?) en de gebruikerservaring.
- Punt 11 over de ethische aspecten valt buiten de scope van deze tafel. Dit past meer bij de tafel deployment van automatisch rijden.

Op welke manieren kunnen we als Ronde tafel faciliteren dat de kennisvragen worden opgepakt bij overheid, markt en kennisinstututen?

- Veel pilots en projecten hebben praktische randvoorwaarden. Er is soms nog een groot gat tussen de onderzoekswensen en wat in de praktijk kan worden meegenomen en is toegestaan (zoals bij truck platooning).
- Stel vast voor wie de kennisvragen bedoeld zijn bijv. samenwerkingsverbanden of projecten.
- Er is een overzicht van definities (ITS diensten, systemen, begrippen) gewenst.

Actie: Vanuit de Ronde Tafel HB volgt een memo over een mogelijke werkgroep "kennisagenda".

Ad agendapunt 5: Afsluiting / Wrap-up

De deelnemers noemen elk een gedragsproject waar ze nu mee bezig zijn. Wie een nadere toelichting wil geven kan dit doen tijdens de telco en het onderwerp doorgeven aan [DITCM](#).